

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

IDUN

ILLUSTRERAD TIDNING

GRUNDLAGD AF

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING

ERNST LUNDQUIST

FÖLJETONGS-
Berättar om sitt

DET HAR gått åtskilliga år sedan romanförfattaren Ernst Lundquist gaf dubliken någon ny bok. Och det är skada, ty han sitter inne med berättandets konst i verkligt god mening. Han har förmågan att underhålla läsaren, emedan han alltid bygger sina skildringar på en fabel, som i sin ordning föder en rad af uttrycksfulla handlingar, ett spel af lifsreflexer och koloristiska lynnesmotsättningar. Vidare besitter han en fond af godt lynne, en älskvärd kvickhet, som lifvar likt den första vårsolen. Egentligen borde det vara en öfverflödsgärning att framhålla dessa en sedan många år känd och uppburen författares egenskaper, men publiken glömmar så otroligt lätt, och hvem vet hur pass den nu kommer ihåg "Profiler", "Vid aftonlampen", "Talmi", "April", m. fl. af Ernst Lundquists romaner och novellsamlingar, ehuru deras hjärtevinlande ton och friska, lefvande stil göra dem förtjänta af att undanryckas glömskan. De till denna jul under namnet "Fulvia" utkomna italienska skisserna tillhöra något af det bästa för-

VÅR PRISBELÖNTE FÖRFATTARE.

första författarskap.

fattaren skrifvit, och hvad beträffar romanen "Lyckans vägar", som Idun nu har begynt offentliggöra, torde dess förtjänster som modern lifsskildring genast springa i ögonen. Hvad Ernst Lundquist utträttat som dramatisk skriftställare och öfversättare för scenen skulle tarfva sitt särskilda kapitel, likaså hans mångörliga verksamhet som öfversättare af modern främmande skönlitteratur. Man vet ej hvad man därvidlag mest skall beundra, hans fabelaktiga slit — ty de öfversatta volymerna kunna räknas i hundraden och åter hundraden — eller hans smidiga språk-konst, fina smak och aldrig klickande förståelse af originalets anda och ton. Som sina landsmäns ciceron i den europeiska skönlitteraturens kungspark står han hors concours. Han har ännu icke funderat på att skriva sina memoarer, hvilket utgör ett glädjande tecken att han ämnar skriva så mycket annat dessförinnan. Däremot berättar han här nedan om sitt första författarskap, ur hvilket lilla frö sedan vuxit hans ungdoms och mannaålders rika litterära alstring.

JAG VAR en halvväxt skolpojke, då diktarraseriet bröt ut hos mig som mässling eller kopporna. Det var en eftermiddag på sommaren. Alla i huset voro borta utom jag och min äldsta syster. Vi suto ute på verandan; hon sydde, och jag gjorde ingenting. Plötsligt kom anfall. "Skall jag tala om en roman för dig, en som jag hittar på själf just nu?" Och så började jag utan att vänta på svar. Jag vet inte, hvad det var för rappakalja jag pratade, förmodligen ett extrakt af de många dåliga lånbiblioteksromaner jag läst; men det bubblade och puttrade i min hjärna, det måste fram. Min syster hörde på med beundransvärdt tålmod, men till sist började hon ge mig halft bedjande, halft förebrående blickar, och då munnen gått på mig i en halftimme och det ändå inte tycktes finnas några utsikter för att den ryslige bofven skulle få sitt straff eller den ädla grefvinnans oskuld till giftmordet komma i dagen, passade min åhörinna på och smet under en andhämtningspaus, hvaraf jag var i stort behof. Hon skaffade sig en mängd sysslor inomhus, än var hon i handkammaren, än i köket, än i stora garderoben, men alltid voro jag och bofven och grefvinnan henne i hack och häl. Utmattad och förargad bad hon mig tåga, men det hjälpte inte, dammluckorna voro nu en gång uppdragna och diktens Niagara tycktes ha spolat bort både ambition och barmhärtighet hos mig. Jag vill

minnas det slutade med, att hon som en sista förtviflad utväg ställde sig att baka plättar åt mig till kvällen för att tysta munnen på mig.

Ja, detta var min diktningens födelsestund. Att en annan skulle få utstå smärtorna därvid och jag ensam njuta så utan hejd och mätta, det borde ha förefallit mig som ett synnerligen dåligt omen, i fall jag haft så mycket besinning, att jag kunnat reflektera däröfver.

PORTRÄTT FRÅN DEBUTÅRET 1875.

Kanske hade det varit en välbehöflig rensning, hvarvid jag blef kvitt all inneboende "romantik". Under den bläcksuddperiod, som nu började för mig, kan jag inte erinra mig, att jag vidare föröfvade någonting så där spännande och poetiskt; jag höll mig efter fattig förmåga på "verklighetens" mark. Det är nästan det enda jag nu kan säga om min "litterära" gymnasistproduktion, ty af de noveller och romaner, som jag skref och fick tryckta anonymt i den lilla stadens tidning, har ingenting stannat kvar i mitt minne. Jag antar, att de voro kolossalt dumma och naiva. Hvad jag bäst minns är den härliga lyckokänsla, som genomrisslade hela min varelse den tidiga morgonstund, då jag i egen hög person gick och hämtade från tryckeriboden det ännu fuktiga nummer af tidningen, där min första tryckta novell doftade trycksvärta mot mig under strecket. Jag tycker mig ännu känna den berusande lukten i min näsa. Det är utan jämförelse den

intensivaste och mest oblandade glädje mitt författarskap någonsin inbragt mig.

Jo, och så minns jag alldeles tydligt en sak till, och det är sättet, hvarpå jag fick ut mitt första honorar.

Det gällde hundra kronor, en Rothschildförmögenhet för en fattig skolrätta. Men hur få ut dem utan att röja mitt ängsligt bevarade inkognito? Att gå själf och hämta ett postrestanterek på postkontoret gick inte an, ty där kände man mycket väl igen stadsläkarens långa pojke. Mitt förstånd stod stilla, och jag såg redan för mig det fasansfulla ödet att nödgas lämna de hundra kronorna i sticket.

Då räddades de och jag af min ende förtrogne, Gusten, en jämnårig skolkamrat, som i själfuppoftande nit erbjöd sig att under något slags förklädnad gå midt i ulfvens — boktryckarens — gap och hämta pengarna. Intrigen var snart ihopkokad. Novellernas anonyma upphof, som uppgifvit sig vara bosatt på landet, förklarade sig nu i bref vara förhindrad att komma själf, men skulle på utsatt dag och stund skicka sin piga för att hämta honoraret. Det var Gusten, som skulle bli pigan.

Jag ser honom ännu för mig, där han står uppe på sin kammare klädd i en af sin systers undansnillade klädningar, med en ullschal draperad öfver sitt flata bröst och på hufvudet en svart schalet, som dock ej tillräckligt dolde hans ljusa pojkestär. Men min Pylades visste råd för allt. Han klippte till ett par "långgardiner" af svart tyll, som han hittade i sin mammas byrålåda, och anbragte dem i stället för lösbenade öfver sin pannlugg, och då han nu drog fram sjaletten så långt sig göra lät, var han verkligen inte lik sig själf — och knappast någon annan mänsklig varelse heller. För att ge honom en ännu mera idylliskt landlig prägel satte jag i sista stunden en mjölkflaska af bleck i handen på honom — det var lyckligtvis ingen inne i köket, då jag lånade den — och så bar det af med honom genom portgängen. Jag stod och tittade efter honom, där han skred fram på gatan som ett spöke — lång och svart som en olycka, slankig, med kjolarna slafsande om benen och bleckflaskan gnisslande på sin hank. Aldrig har någon sett en så ful och hemsk piga. Det var ett under, att han inte fick alla stadens hundar efter sig.

En halftimme därefter möttes vi åter i hans port. Han var andfädd och arg och tyllgardinerna sutto på sned. Ja, visst hade han fått pengarna, men då han gick sina färde efter väl uträttadt ärende, stod boktryckarens pojke på lur vid husknuten, och han hade följt efter honom hela tiden och skrattat försmädligt och sett, i hvilken port han gick in...

Nå, förargelsen lade sig snart, hundralappen var ju ett bra plåster, ty den betydde en stockholmsresa för oss bägge — och att Gusten en lång tid framåt fick gå och gälla som följeförare, tycktes ej bekomma honom särdeles. I alla händelser bar han hundhufvudet med samma oförfärad mod som han burit mjölkflaskan.

Men å, så mycket "holländare" det åts hos sockerbagaren under de närmaste dagarna! Sällan har ett författarhonorar varit källa till så mycken glädje och så mycket magplågor.

Så blef jag student och kom till Uppsala. Under min andra termin där skref jag en enaktpjä, "Cornelius Nepos", hvartill jag fått impulsen af förhållandena inom en familj, där jag ofta var bjuden — naturligtvis var det reella stoffet dock i pjäsen maskeradt till oigenkännlighet. I min nittonåriga oskuldfräckhet skickade jag in stycket — anonymt — till de kungliga teatrarna. Jag fick emellertid intet svar, och flera år gingo utan att jag upprepade

försöket eller alls skref någonting, då detta mitt första försök till verkligt författarskap, med psykologi och allt, hade utfallit så föga uppmuntrande. Så fick jag en dag — det var på våren 1875 — den idén att sända in "Cornelius Nepos" till Edvard Stjernströms i januari samma år öppnade teater. Inom några dagar hade jag svar, att pjäsen var antagen.

Den gafs på hösten 1875 och gjorde lycka. Då jag premiärdagen för första gången träffade Stjernström, råkade jag nämna, att pjäsen legat och sofvit på Kungl. teaterns kassli i några år och att jag aldrig fått svar på mitt erbjudande. Detta kom sedan ut, och som den kungliga teatern redan på den tiden hunnit bli den pressens strykpojke, som den sedan fortfor att vara i långa tider, lär någon tidning ha gjort sig en karbas af min oskyldiga pjäs och dragit fram den som ett exempel på, hur den kungliga teaterinstitutionen vårdade sig om den inhemska dramatiken — som då, i förbigående sagdt, knappast existerade.

Om jag nu läste igenom min debutpjäs, tror jag nog, att jag skulle lägga den ifrån mig med ett medlidsamt leende. Men Stjernström hade uppmanat mig att bara skriva och skriva — för teatern naturligtvis — och helst slå mig ned i Stockholm så fort som möjligt. Att jag någonsin kom att ta till pennan igen, beror helt och hållet på det intresse han visade för mitt yrvakna författarskap.

Strax efter min flyttning till Stockholm på hösten 1877 — Stjernström var då redan död — fick jag bud från hans änka, som då förestod Nya teatern, att jag skulle komma upp till henne vid Jakobsbergsgatan en förmiddag för att höra en flicka läsa upp Ellas roll i min enaktskomedi "Mellan barken och trädet", hvori hon vid en stundande repris fått löfte att debutera. Det var en liten näpen docka med runda rosenhägerkinder och ett par stora, glada ögon, som sågo på en helt oförskräckt, som om hon tänkt: "Du är inte farlig... inte kan du nännas vara stygg mot ett par så vackra blå ögon!" Fru S. hade själf läst rollen med henne, det hade inte alls gått bra, och nu hade hon skrämt den lilla stackaren med "författaren", som måste bli nöjd, om hon alls kunde tänka på att slippa fram. Uppläsningen började. Flickan läste verkligen abominabelt, hon tycktes inte ha en aning om hvad det vill säga att tala en roll, och det hela påminde alltför mycket om det entoniga tjuatrandet i en folkskola — b a ba, b u bu. Det sade jag också sedan fru S., som bara ryckte på axlarna och förklarade, okufligt energisk som vanligt, att det skulle gå, det fanns begåfning hos den där flickan, och den måste lockas fram, om hon också skulle arbeta med henne nätter och dar. Nå, dagarna gingo, repriserna var annonserad med fröken H. som debutant, och kvällen kom. Men var det verkligen b a ba, som så där fått sitt tungband löst och som inte allenast talade, utan rent af kunde ge Stockholms blaserade publik illusion? Hvad hade försiggått under de sista dagarna? Var det fru Stjernströms lektioner, eller var det teaterluften — eller var det gnistan, som sprungit fram, då de stora runda ögonen sågo publiken inför sig? Ja, visst var det gnistan, det är ju den enda rätta förklaringen, ty min lilla tjuatrande folkskoleunge var ju den, som en gång skulle bli Ellen Hartman! —

För resten — jag får ofta ondt samvete, då jag tänker på fru Hartman. Det var för hennes skull, för nöjet att skapa till en roll enkom åt henne, som jag en enda gång i mitt lif skrivit något af föresats, på beställning så att säga, ehuru visserligen på beställning af mig själf. Än i dag erfar jag en viss känsla af obehag,

hvarje gång jag hör talas om, att "Småflickor" uppförts inom den och den klubben, vid den och den badorten. —

Innan jag satte mig ned att skriva denna lilla uppsats, tog jag fram min första novellbok och läste igenom "Siamesiska tvillingarna", det första af mina alster, som jag själf var nöjd med — kanske emedan det kom direkt inifrån och inte var bara en stiöfning — och efter hvars avslutande jag kunde ha sagt: nu har jag börjat. Det var ett egendomligt återseende efter så många års skilsmässa. Men så hvarje sida, beträffande stil och människoframställning, verkade åttiototal! Under novellen stod också tryckt: 1880. Så längesedan! Jag såg efter... fru Lefflers "Ur lifvet" och Geijerstams första novellsamling kommo ut 1882. Jag var alltså ett slags förelöpare till åttio-talisterna! Var det inte då på tiden att sluta nu? Sluta innan publiken smet undan till handkammaren eller garderoben!

Sluta. Ja, det är lättare sagdt än gjordt, då uppslagen komma och skrivarhanden kittlar af lust och glädje att få forma ut dem.

Men för denna gång skall jag sluta... ja, nu genast, innan de halft bedjande, halft förbrände blickarna bli hotande.

ERNST LUNDQUIST.

SÖMNE.

För Idun af ELSA TORNE.

AC DYRKAR och vördar sömnen, såsom en af mänsklighetens störste välgörare, tröstare, läkare, visdomsbringare. Denna min dyrkan är dock icke gammal; den räknar icke ens decennier, endast år. Men fastän jag sålunda är blott en enfaldig nybegynnare i sömnens visdom och blott en klåpare i sömnens konst, har jag dock redan funnit mera däri, än jag anser mig ha rätt att behålla för mig själf, för så vidt som några af mina medmänniskor ännu icke hos denne hugsvälare funnit lika mycket eller detsamma som jag.

Adertonårig bodde jag jämte en annan ung flicka hos en gammal tant, som hvarje kväll använde en dryg timme till förberedelser för sin nattro och försökte öfvertyga oss om, att detta vore vägen till hälsa och långt lif. Vi funno metoden odräglig och föraktade den djupt. Själva utnyttjade vi kvällens sena timmar till läsning, handarbeten, brefskrifning och allt annat, till dess vi absolut ej förmådde mer; då gjorde vi en lika lindrig som hastig toalett för natten och stupade i våra sängar. Mången gång orkade vi för trötthet ej sofva, och när vi somnade, arbetade våra hjärnor med de vildaste drömmar, skenande hästar, eldsvådor och fall från höga torn omväxlade med misslyckade examina och för sen ankomst till skolan; däremellan togo vi en promenad i sömn eller pratade högt långa, mer eller mindre meningslösa ramsor. Efter denna parodi på hvila väcktes vi eller vaknade med jäkt och oro i våra själar. Och hur fingo vi lif och spänstighet i kropp och själ? — Iskallt vatten utvartes och kokhett kaffe invartes.

Så gjorde ungdom för trettio år sedan, utan

SALAMANDER-SKODON.

Enhetspris Kr. 15,—. Lyxutf. Kr. 18,—.

**Elegans — God passform.
Hållbarhet — Prisbillighet.**

Dessa till synes oförenliga motsatser finnas förenade uti
"SALAMANDER-SKODON".

att förstå, huru oförståndig och ruinerande en sådan hushållning med hälsa och krafter vore; men månne det icke finns unga män och unga kvinnor äfven i vår tid, som trots bättre vetande handla lika oförnuftigt?

När sedan de naturliga följderna inställa sig: hjärtklappning, blodbrist, nervositet, dålig aptit och kalla lemmar, då är det mjölkkrurer, luftkrurer, järnkrurer och badkrurer och alla möjliga långsökta och dyrbara hälsomedel, som tillgripas, men sällan gör man den unga flickan eller ynglingen den frågan: kan du konstn att sofva? Ty sömnen bör odlas som en skön konst, utöfvas som en ädel idrott, ej behandlas som en efterhängsen tiggare, som man kastar till en skärf för att bli honom kvitt. Allt för sent inhämta vi denna sanning och lära oss tro på den.

Jag hade litet längre fram i tiden under en kondition en kamrat, som odlade sömnens konst och dyrkade den såsom livets högsta.

Trots min aktning för hennes öfriga goda egenskaper fann jag henne på denna punkt idiotisk och värd mitt djupaste förakt. Att längta till kvällen för att få sofva, hur medeltidsmörkt, hur barbariskt! Jag måste be henne tåga, då hon började sina lofsånger till sömnen, lifsförsonaren, den ljuflige, som tröstar och läker. »Att få sofva — finns det något i världen, som går upp emot detta i ljuflighet?» brukade hon utbrista, då hon kröp ned i sin säng och slöt sin hufvudkudde i famnen med en hänigfvenhet, som syntes mig värd ett bättre föremål.

För mig var sömnen alltfört det retsamma hindret för framsteg och fortkomst, så som jag skulle ha velat. Motvilligt gaf jag mig i hans våld och rastlös flydde jag för att ej gifva honom mera af mitt korta lif än det minsta.

Denna snålhet om tillvaron följde mig långt in i min mogna ålder och jag kan inte se, hvar gränsen går, eller fixera den tid, då oviljan byttes i förtroende och föraktet i kärlek och vördnad. Det måtte ha gått så småningom.

Men säkert är, att nu är äfven jag benägen att vittna, att sömnen är något af det bästa, som blifvit människors barn gifvet, blott de förstå att bruka den rätt, med både förstånd och hjärta.

Det är ingalunda genom att sofva som ett slött djur eller genom att sofva omåttligt och tanklöst, som man afvinner sömnen dess bästa välsignelser.

Sömnen liksom alla medel för själens andliga växt skall odlas genom intelligens och känsla.

Sömnens närmaste mål är förnyelse af lifskraften, de slitna organens återställande genom hvila, jämviktens upprätthållande.

Redan denna uppgift måkter icke sömnen, om vi förbrukat så mycket af lifskraften och slitit så hårdt på organen, att jämvikten icke kan återställas genom ett naturligt mått af sömn; ej heller om vi ställa onaturliga hinder i vägen för en sund sömn. Därför måste sömnen regleras af förstånd och vår förnuf-tiga vilja, icke som så ofta sker hänvisas att ta ut sin rätt så godt den kan.

Men sömnen är icke blott återställare af förlorade krafter, den kan bli något vida mer och något högre för den, som vill och lär att förstå denna sömnens sekundära uppgift.

Hvad jag nu vill säga kommer att för många bli tomma ord och nämnas öfvertro. Men lika godt. Några, som anat och känt denna sömnens högre mission, skola bli glada

att se sin egen erfarenhet bekräftad af andra och några, som känt utan att förstå, skola kanske få en ledtråd till full klarhet.

Sömnen, rätt brukad, odlad och förädlad, sätter oss i kontakt med högre krafter, vare sig dessa finnas förborgade djupt i vårt eget väsen eller komma till oss utifrån.

Att pröfva sanningen häraf står hvar och en fritt och förklaringen må hvar och en ge efter sitt eget sinne.

Förutsättningen för att afvinna profvet ett godt resultat är dock alltid att bringa kropp och sinne i full harmoni med sömnen och dess villkor.

Med ett barns trygghet och en älskarinnas hänigfvenhet skall den som söker läkedom, eller klokhet, eller svaret på en svår fråga, eller kraften till en kräfvande handling, anförtro sig åt sömnen efter att ha frigjort kropp och själ från det slagg, som dagsarbetet samlat tyngande på endera eller båda.

Att rusa i säng eller stupa i säng är mycket felaktigt. Den sömn som följer härpå är antingen för orolig eller för tung för att utföra en högre mission. Liksom skymningen skiljer ljuset från mörkret, så bör ock en stund af frigörande från dagens alla intryck och aflänkande af dagens alla tankar göra själen mottaglig för detta ena, som den söker.

Äfven den, som i sömnen endast söker kroppens hvila, bör för att denna må bli fruktbarande, genom lämpliga förberedelser bringa alla sina organ i en sådan jämvikt, att hvilan blir fullständig. Men ännu mer måste den, som i sömnen söker etiska, andliga eller intellektuella värden, vidtaga förberedelser för sömnens rätta mottagande och utnyttjande.

Ett enda exempel skall möjligen bättre än många förklaringar belysa tillvägagångssättet.

Ni står i begrepp att fatta ett beslut, som är afgörande för er framtid, eller åtminstone en del af den. Ni har kalkylerat och skärskådat förhållandena med både ert förstånd och er känsla, ni har lyssnat till vänners och anhörigas råd, men den ena rösten talar emot den andra, det ena rådet svär emot det andra och ert sinne är sönderslitet af ovisshet.

Har ni försökt att »sofva på saken»? Icke sofva mekaniskt, utan urskilning, utan så att säga lägga er sak i sömnens hand och vänta på den vägen det afgörande utslaget? —

Det är möjligt, att detta utslag uteblir, men det kan också hända, har många gånger händt, att svaret kommit, efter, i eller genom sömnen antingen i form af en bestämd dominerande tanke, som häfver alla tvifvel, eller genom en inre visshet, som ej tarfvar bevis, eller genom ett ingripande utifrån, som synbart intet har att skaffa med sömnens inflytande.

Vi skola ej tvista om möjligheten af detta sista slag af svar: de utifrån kommande. Det hvarken kan bevisas eller är bevisande. De båda andra formerna, den inre klarheten, den subjektiva öfvertygelsen äro tillräckligt mödan värda att lära sömnens stora konst.

Denna konst består i att medvetet afstänga ifrån er själ alla andra intryck än detta enda, som ni vill skall så helt behärska henne under sömnen, att hon fördjupar sig däri och söker det svar ni begär, hvarhelst det står att finna. Kanske skall hon finna det djupt i sig själf, i sitt eget väsen, sin egen intelligens, men på ett område, dit ni aldrig tränger under dagslarmet. Kanske skall hon lyssna sig till det bland alla de ord, som talats, öfverröstade hvarandra i den yttre sinnevärlden, men som nu för den ensamma, sökande själen afslöja

sin större eller mindre halt af äkthet. Kanske kan hon, delvis frigjord, komma i kontakt med en mer klarseende intelligens än sin egen, hvad veta vi? Vi veta blott af erfarenhet — och många ha vunnit den — att sömnen ger klarhet i många mörka ting, visshet i mångt tvifvel, reder ut mången trasslig tanke-härfva, löser problem, som syntes olösbare i går, återger det mod, som gårdagen förtog oss, bygger upp på nytt bit för bit af den hälsa vi i dunklet förlösat, ger oss nya uppslag och brukbara idéer, visar oss vägar i mörkret, lägger allt vårt arbete tillrätta för oss, gör nästan allt hvad vi begära af den, blott vi lära oss sofva som intelligenta varelser och ej som liflösa knyten eller hetsade nervknippen.

Villkoren för en sådan välsignelsebringande sömn är tvåfaldig: kroppens frigörelse från all fysisk belastning och själens frigörande från andlig belastning.

Den som går i säng med en tung, olustig, öfvernärd och öfverretad eller med en utpinad och fysiskt vanskött kropp skall aldrig begära, att hans själ under sömnen skall uträtta stora ting. Och den som går till hvila med hjärnan späckad af tusen stridiga, meningslösa och oordnade tankar och intryck, hopsamlade från östan och västan, skall icke vänta, att hans själ skall på ensamma stigar utleta sanningar.

De fysiska villkoren för en lugn sömn äro i vår tid af alla kända. Jag behöfver blott antyda dem: en lugn hjärtverksamhet, en ej fastande, men ännu mindre full mage, kallt hufvud, varma lemmar, en smidig, reagerande hud. Medlen att hjälpa hvad som brister härutinnan äro likaledes kända: kalla eller heta tvagningar, fotbad, sittbad, luftbad, plastiska eller gymnastiska rörelser — dock alltid lugna på kvällen — frisk luft i sofrummet eller åtminstone utluftning af rum och af lungor, o. s. v.

Villkoren för den andliga frigörelsen äro meditation och viljekoncentration. Sättet att komma därtill är kanske mindre känt, men i det föregående antydt. Den ovane kan göra början med att under sina förberedelser till natten lugnt tänka på den enda sak, i hvilken han söker klarhet, genomgå den i detalj om och om igen, skärskådande alla sidor, men utan att döma, utan att afgöra eller grubbla på svaret, ställa sig utanför den, som gällde det en annan, icke fördjupa sig i de eventuella följderna af den ena lösningen eller den andra, utan låta allt bero, som om saken vore lämnad i händerna på en klok och erfaren sakförare.

Andra, mera vana vid denna inre hjälp, gå till väga på annat sätt. De lägga allt spekulerande öfver den oklara punkten åsido och säga till sig själfva: »Nu tänker jag icke vidare på den där saken, förr än jag får klarhet.» Med detta enda beslut ha de satt sin lydiga själ i själfverksamhet. De kunna tänka, tala och handla, äta och sofva, som om ingenting upptog dem, så i ett gifvet ögonblick komma de åsido lagda tankarne tillbaka, klara, utformade, färdiga att tillämpa eller använda, och själen är redo att mottaga nya uppgifter.

Det är om sådana benådade människor, som man undrande frågar: när arbeta de, hvarifrån få de sin kunskap?

Det är min öfvertygelse, att många af oss skulle kunna vinna mycken hjälp på den vägen, om vi blott förstode att söka den.

Använd endast

PANSAR-Emaljerade

KOCKUMS

GJUTNA GRYTOR.

Giffria.

Solida.

KALMAR ÅNGKVARNS A.-B:s

KALMAR 1:ma

- RISSTÄRKELSE -

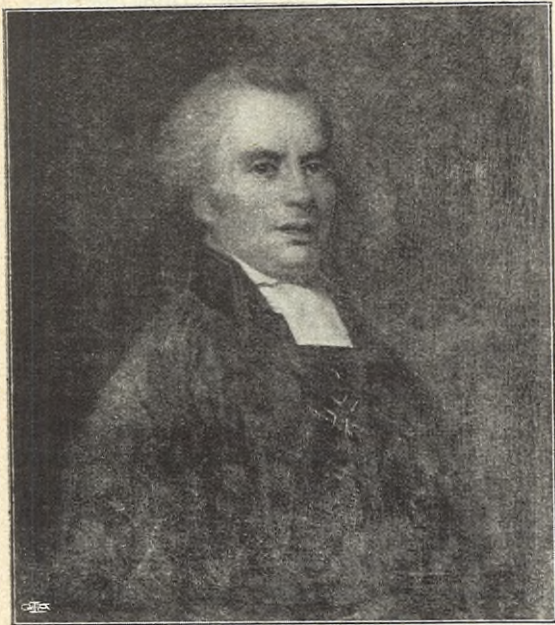
OBS! Guldmedalj i London 1906.

tillverkad på landets modernaste stärkelsefabrik, utmärker sig särskildt för **hvit-het, renhet och styrka.**

Finnes hos hvarje välsorterad specialhandlare i hela riket.

En vändpunkt i Tegnér's lif.

Otryckta dokument och aktstycken meddelade af
D:r Karl Stjerncrantz.

BISKOP V. FAXÉ.

Originalen tillhöra fröken C. von Greiff, Lund.

OM EN vändpunkt i Tegnér's lif torde väl få betraktas hans flyttnings till Växjö från Lund, där han tillbragt 27 år af sin bästa tid. Denna omständighet innebär redan hvad de yttre förhållandena beträffar en nämnvärd förändring. Lundaslättens bördiga jord och frodiga vegetation utbyttes mot det småländska landskapets karga natur och i allt mera tarfliga förhållanden. Och den yttre omgifningen stod också, kan man säga, i direkt proportion till den inre. I Växjö var allt mera smått, mera förkrympt och beklämdt — icke minst i andligt och kulturellt afseende. Men allt detta hör ändå på visst sätt, hvad skalden vidkommer, endast till de yttre konturerna af saken: det är endast ramen om själfva porträttet. Kom så härtill att skalden vid tidpunkten för flyttningen genomgått en kris af så genomgripande och revolterande natur, att sviterna därpå aldrig utplånades.

Aren 1820—1825 är det ojämförligt viktigaste och betydelsefullaste skedet af Tegnér's både lif och diktning. Det är jäsningen och de inre konflikternas tid samtidigt med att det äfven är hans skaldskaps kulmination. Hela hans väsen är i uppror och liksom spänner och ackumulerar sig: friden och lyckan aftaga och försvinna, men de intellektuella krafterna vidgas och skärpas. Och under denna utvecklingsprocess ger han genom sin diktning lif och gestaltning åt tidehvarfvets kultur och egenart, men aktualiserar och representerar i sin person äfven därjämte ett godt stycke af en ny tid långt framåt, så långt framåt, att 1800-talets störste svenske diktare räcker handen åt vår egen tids främste genius i svensk kultur och litteratur — Strindberg. Men att lämna en tillfredsställande och uttömmande utredning härpå är af allt för omfattande art för att kunna nedläggas i denna

SKALDEN TEGNÉR'S bref räknas som bekant till det yppersta den epistolära litteraturen äger. Mycket af dessa samlingar tillhör sedan länge offentligheten, men åtskilligt föreligger endast i manuskript, och det är ur dessa otryckta samlingar en ung litteraturhistoriker, dr Karl Stjerncrantz, sammanfört efterföljande Tegnér's bref, hvilka belysa ett af de intressantare stadierna i den store skaldens lif. Dr S. har redan börjat göra sig ett visst namn som Tegnérkännare. Sålunda behandlade hans doktorsafhandling med grundval af otryckta källor biskopsvalen och stifelsstyrelsen från Lund, samt gäfvit äfven litterärpsykologiska grundlinjer för bedömandet af Tegnér. Utom denna afhandling, som försvarades för ett par år sedan, har dr Stjerncrantz publicerat ett antal artiklar, i olika tidningar och tidskrifter, såväl om Tegnér som i kulturhistoriska ämnen.

framställning. Därför skall jag här mera fästa mig vid environgerna och endast antydningvis beröra krisen. Det är också nödvändigt att få klart sikte på dessa, innan man skrider till själfva kärnan: först när denna ligger fri, kan man bilda sig en verklig — djupare, klarare och mera allsidig — uppfattning därpå än som annars vore möjligt.

Strindberg har i en af sina senare böcker sagt, att han, för att kunna skriva »sina samlade», måst offra sin biografi och sin person. Men för den borne diktaren är en sådan mistning af sitt lif — att finna och vinna det.

Och Strindberg har mer än någon annan skrivit sin egen biografi i sina verk. Tegnér har äfven gjort det — men på helt annat sätt: icke just så mycket i sina »verk» som i sina enskilda bref — och då isynnerhet i de ännu otryckta. Och detta så öppet, fördomsfritt och ofläckadt, att han just därigenom framstår såsom den äktmänskliga genius han verkligen var.

»Ack! Om förtroende och ett öppet meddelande är ett behof äfven mellan vänner, huru mycket mera där andra ännu ömmare förhållanden funnits! — Det är en obeskrifligt bitter känsla att misstänka, det den man älskar ej förstår kärleken! Jag talar ej om förståndsgäfvor, men endast om känslor: att ge bort ett fullt, ett rikt hjärta och få

LOUISE FAXÉ, GIFT VON GREIFF.

BISKOPINNAN HELENA FAXÉ, F. BILLBERG.

i utbyte ett utfattigt, som därtill med tas tillbaka utan att man själf kan återtaga sitt eget bättre — erkänn att detta är den grymmaste olycka i människolifvet. Ack, jag går ur lifvet utan att ha varit älskad af en kvinna, kanske äfven utan att ha varit förstådd af en vän!»

Detta förtrogna uttalande i bref till Martina v. Schwerin gömmer en god del af lösningen af det psykologiska spörsmål, hvarom krisen rörde sig.

I en stor mans lif — och särskildt om han är diktare — ha merendels umgänget, vännerna, omgifningen, den yttre och inre, sin stora betydelse. Det är liksom den jordmån och den luft hvari ifrågavarande personlighet får sin växt och utveckling.

En man förutan vänner, om än så stark, dör han som träd i skogen med skalad bark.

Kärlek, vänskap, förtrolighet utgöra den lifskraft som isynnerhet det poetiska geniet söker, suger och absorberar med ständigt växande passion. Och tragiken infinner sig just på den punkt, där denna lifsluft är otillräcklig och förtunnad — hjärtat förblöder, intresset för lifvet slocknar och döden, den andliga döden, uppslukar den sista flämtande förtviflade andelågan. Sådan har mer än en gång geniets lifshistoria gestaltat sig. Det är nästan öfverflödigt att nämna exempel. Den som blickat in i geniets själshistoria har här från skilda tider flera namn att anteckna. Och för den som icke har denna förmåga tjänar det till ingenting att orda därom: han förstår det ändå icke, han nöjer sig med att rubricera det hela som galenskap, hvartill det ju också i sista hand mycket riktigt ofta kan leda, men han har ingen aning om själfva förloppet, han ser icke orsaken och han fattar icke sammanhanget. Han benämmer det på sin höjd som den oförklarliga gåtan i en stor mans lif. Att man andligen kan hungra ihjäl är för honom en gåta: han känner ingen sådan hunger och är mer än tillfreds med den kost, som geniet för längesen förbrukat.

För den, som gjort en inblick i Tegnér's

Landets främsta

litterära och konstnärliga illustrerade familjetidning
bör ej saknas i något hem. Pristäfvingar hvarje vecka.
Helt år 6:50, halft år 3:50, lösnummer 12 öre.

IDUN

själslif är det ingen hemlighet att han hör till denna art af genier. Han skrifver själf den 26 jan. 1826 till Brinkman: »Mina bekanta känna sig stötta öfver att jag ej vill eller kan öfversätta mina känslor i deras språk. — Men i sig själf inser jag icke hvad dessa herrar vinna på en dylik versio vulgata, som de troligtvis ej ens kunde explicera. För dem, tänker jag, behöfde jag just ej försegla mitt hjärta, utan kunde gärna lämna det öppet liksom spiskskriften i Persepolis.»

Besvikelsen i kärlek träffade honom djupast och var den förnämsta grunden till hans lidande. Men äfven andra orsaker medverkade. Lyckan hade mot Tegnér under hans första mannaålder lett varmare och soligare än mot de flesta andra dödliga. Älskad, beundrad, kringjublad, öfverglänsande alla i sin samtids Sverige hade han steg för steg utan att själf lägga märke därtill öfverskridit sina samtidas bildningsnivå och själsutveckling. Och på denna höjd blef han allt mera ensam, »ty han hade lefvat och talt och brevväxlat i många år, icke blott med sina pärer, utan äfven med sina öfvermän både i insikter och förstånd, och till en viss punkt hade allt gått väl. Men plötsligen hade han hos dem stött på en så hårdnackad och förstockad absurditet, merendels i viktiga frågor, att han skamflat måst draga sig tillbaka.» Att på detta satt förlora kontakten med människorna i känslö- och förnimmelselif var för en människa af så social natur ett outgrundligt lidande. Hela hans känslolif blef förgiftadt i sin källa; det förekom honom som ett stillastående vatten med stank och förruttelse. Hvarje känsla hade enligt hans tanke behof af att delas och vibrera i samklang med andras för att icke — stagnera och själf dö. Och han kände det som en osynlig, en svartalf, sprutat gift i hans blod: han frös och brann på samma gång. Allt förgånget svartnade och vämjelsen bredde sig öfver allt och alla: »Förruttelse är lifvets anda, stängs ej af vakt, är öfverallt till handa». Med lyckan var det alltså förbi: hon vacklade och halkade öfverst på toppen och störtade från honom ned i en afgrund. Gripande poetiskt har han skildrat denna vändpunkt i sitt lif:

Jag stod på höjden af min lefnads branter,
där vattendragen dela sig och gå
med skummig bölja hän åt skilda kanter;
klart var däruppe, där var skönt att stå.
Jag såg åt solen och dess anförvanter,
som, sen hon slocknat, skina i det blå;
jag såg åt jorden, hon var grön och härlig,
och Gud var god och människan var ärlig.

Då steg en mjältsjuk svartalf upp och plötsligt
bet sig den svarte vid mitt hjärta fast;
och se, på en gång allt blef tomt och ödsligt
och sol och stjärnor mörknade i hast;
mitt landskap, nyss så gladt, låg mörkt och höstligt,
hvar lund blef gul, hvar blomsterstängel brast.
All lifskraft dog i mitt förfrusna sinne,
allt mod, all glädje vissnade där inne.

Efter dessa antydningar om krisen skall jag i det följande uppehålla mig vid Tegnér's ställning till sina ämbetsbröder i Lund, hans förhållande till vännerna, särskildt B. M. Bolmeer och biskopinnan Helena Faxe. Af utomordentligt intresse är nämligen den förefintliga, här först offentliggjorda, korrespondensen mellan Tegnér och dessa två vännere — efter allt att döma de enda, som vid tidpunkten för flyttningen ännu betydde något nämnvärdt för skalden och som han sedermera,

då han kommit till Växjö, mest saknade. Men det vore utan tvifvel felaktigt att tro, att dessa två voro hans enda vännere i Lund, ty sådana hade han många och fiender hade han strängt taget inga, men de voro likväl de, som stodo hans hjärta närmast.

Dock, det var en, som han vid skilsmässan från Lund saknade mer än någon annan: henne, som han besjungit i *Grannskapet* och som bodde midt emot honom på Gråbrödragatan. Med sin vackra röst hade hon sjungit sig in i hans hjärta och i hennes ögon hade han blickat allt för djupt. Hans hjärta hade jublat, lidit och förtviflat för hennes skull. Han skulle velat glömma, men kunde icke: han älskade, hatade, föraktade och var nära att gå under och drunkna i dessa lidelsemotsatser. Den 10 maj 1826 flyttade han från Lund — det var hennes födelsedag. Han hade med afsikt bestämt denna dag för sin flyttning.

Tegnér's personliga umgänge i den gamla sydsvenska universitetsstaden var, som bekant, utomordentligt, icke blott fritt och otvunget, utan framför allt rikt och lysande, om än icke i yttre mening, likväl till sin inre halt och sin intellektuella liflighet och flykt. Hans sällsporda öfverlägsenhet förnekade sig icke heller här eller rättare sagt firade verkliga triumfer. Han var sin omgifnings inspirerande genius och lät glädjen flyga »genom brödraringen liksom en elektrisk stöt». Han intresserade, lifvade och lyfte. Och det annars nog tröga akademiska umgängeslifvet kvicknade till under intrycket af hans gnistrande, fantasisprudlande ande. Det var för dem som kunde följa honom en geniets glädjestrålade fest, verkliga högtidsstunder, som blefvo minnen för lifvet. Som ett vittnesbörd härom må några hittills otryckta rader ur ett bref från Tegnér's vän B. M. Bolmeer anföras. Brevet är dateradt den 19 maj 1826 — således blott nio dagar efter det Tegnér lämnat Lund. »För underrättelsen om resans äfventyr och utgång tackar ödmjukast. För min del tror jag icke, att man saknar hvarannan mest i början. Det kan gälla som undantag å din sida; ty hvar helst du kommer skapar du snart en värld omkring dig, men så är det icke med dina vännere i Lund, som obetydliga i sig endast genom dig hade lif och varelse och vid din flyttning åtminstone civiliter afledo. Saknaden blir ock därför med hvar dag bittrare och ehuru jag aldrig velat ingå på något akademiskt obestånd, måste jag dock medgifva att dess fonder sedan den 10 maj ohjälpligt fallit.» Och medan jag håller på att citera skall jag äfven meddela ett uttalande ur en otryckt lefnadsteckning* öfver Tegnér, hvilket, som jag tycker, är ganska sant och träffande, ehuru lite långsläpigt till form och satsbildning. »Människoälskande och lefnadsglad öppnade han uti umgänget det outtömliga förrådet af sin kvickhet, omgifven af en tilltagande beundran och förgudning, som från början ej lät honom ana eller bry sig om, att han kunde missförstås, hvartill (= hvarjämte) han ur sin själs grund utvecklade en likasom medfödd uppriktighet och djärfhet, som blef hufvudformen för hela hans väsende,

* Denna lefnadsteckning är författad af J. C. Söderberg, lektor i Karlstad. Af bref från denne till Böttiger ser man att Söderbergs lefnadsteckning var ämnad att tryckas i Karlstads stifts prästmöteshandlingar. Detta blef emellertid af okänd anledning ej fallet, kanske bidrog i sin mån därtill, att i stället Geijers lefnadsteckning, författad af prosten O. Arrhenius, inföt där äfvensom att det var bekant att Böttiger skulle utgifva sin teckning af Tegnér's lif. Af ofvan anförda bref framgår att Böttiger anhållit att få se Söderbergs framställning, hvilken begäran emellertid afslogs.

och det ej blott i sången, åt hvilken han gaf dess skäraste och skönaste del, utan äfven i hvardagslifvet, åt hvilket han gaf liksom till spillo det komiska och humoristiska af-fallet efter sångens blommor. Tegnér hade måhända icke kunnat vara Tegnér utan en dylik söndringsprocess, ty under denna fällning eller sättning i hans inre klarnade och kristalliserade sig till verklighet hans ädlaste idéskapelser, hvilkas Caput mortuum han bortslungade inom hvardagslifvets vrår, där giriga kuriositetssamlare tillvaratogo hvarje hans själsvaldsyttring eller förflugna ord såsom en relik.»

Huru hyllad, huru verkligt afhållen Tegnér än var i Lund gjorde ändå afunden och den byråkratisk-akademiska sammangaddningen och intrigerna sitt till, att han alltid icke just var nöjd: »Mycket är snart bestämt mig att öfverge akademien, så snart jag kan få ett drägligt pastorat,» skref han så tidigt som 1815. Men följande otryckta brottstycke af ett bref till Fredrik Lundblad af den 7 april 1821 ger en ännu intimare inblick i förhållandena: »Dessutom är den esprit, som nu inrotat sig här, alltför infam. Hvarannan lärare är snart instämd för konsistorium minus. Småaktig afundsjuka och skadeglädje härskar hos dem som ännu äro fria, tills äfven deras tur kommer. Dock mera härom när vi träffas.» Man var honom gramse bland annat därför att man ansåg honom vid akademiska tjänsters tillsättning alltför mycket använda sitt inflytande hos universitetskanslern v. Engeström till förmån för sina själsfränder och till förfång för jämnstrukna aspiranter, hvilkas andliga släktskap gick neråt i graderna på själs-skalan. Detta var för vederbörande som salt i sura ögon. Ty ingenting är i själva verket i alla tider så högt utveckladt som fåfänga och maktlystnad hos obetydliga, men om sin ämbetsmyndighet nära nog lifligt medvetna professorer. Att dessa senare »reagera» mot den verkliga öfverlägsenheten hos kolleger eller yngre lärdomsidkare med ännu ej uppnådd tjänstegrad — är ju också en helt naturlig sak, ty lika trifvas bäst med lika, och det vore rent af obilligt att ens ifrågasätta att deras sympatier skulle gå i annan riktning än den naturliga. Medelmåttan bär alltid på ett medfödt hat till geniet.

Tegnér säger någonstädes, att han icke hade tillfälle att se några andra skådespel än dem konsistorium och fakultet uppförde, men dessa unnades det honom säkerligen att se sig rätt på t. o. m. den gången, då konsistorialerna valde honom till rektor. Han skildrar detta i ett bref till Agardh. »I går,» säger han, »var ett ganska stormigt rektorsval. — Jag afsade mig då tillfölj af ett länge sedan fattadt beslut denna ära. I mitt anförande härom till protokollet gjorde jag väl också litet narr af det sätt hvar på rektoratet numera måste drifvas och de många alldeles onyttiga och för en professor heterogena befattningar en rektor måste åtaga sig. Man föll då öfver mig med acharnement från alla sidor och dikterade den ena sottisen efter den andra till protokollet. Rektor protasis skulle ge mig en varning, hvilken efter vanligheten saknade apodosis.»

DR. K. STJERNCRANTZ.
Efter teckning af Johannes Collin.

(Forts.)

Hvarje husmoder Barngarderoben Hvarje sömmerska
bör
prenumerera på **Pris för helt år 3 kr.: halft år 1.50. Lösnummer 30 öre.** **likaså.**
12 häften årligen.

PÄRMAR
till **IDUN 1908 och föregående år**
tillhandahållas till följande priser: Iduns pärm, röda med guldtryck kr. 1:50 Iduns romanbibliotek, röda eller gröna 50 öre. Iduns Hjälpreda, röda eller gröna 50 öre. Kanna erhållas i närmaste bokhandel eller direkt från Iduns expedition, om rekvisition och likvid i postanvisning insändes.

KAJORNAS KRIG.

Vid restaureringen af Kärnan i Helsingborg.

Af A. U. BÅÅTH.

DÄR MÖRKNA SKYAR af kajor
kring åldriga Kärnans vittrade krön.
Mångtusentungade kraxet
än ljuder som vädjande bön,
än låter som hot om hämnd på stund,
så det hörs öfver vårblått Öresund.

Därnere människor träla
dammiga grå i anletets svett.
Mot murarne hammare dån,
där stötes med glimmande spett.
Allt högre när bullret, allt värre störs ron,
där ungarne hvila i mjuka bon.

Kajor med klor och med näbbar
värna sitt eget, eröfrade hus,
och ned öfver fiendehopar
regnar det tegel och grus.
Fäst männen med stövar fösa dem bort,
blir arbetsfriden dock mäktigt kort.

Hvar endaste kvist, som i murens
bomhål åt ungarne rede ger hägn,
är ilska kajorna helig —
det öser af stenar ett regn.
För hotadt bo med släp och med slit
de sträfva, att ingen må drista sig dit.

Då fordom blidorna spelte
mot slottets mur, då ur flink falkonett
och hakebössor det smällde,
ej sköttes försvaret mer hett.
Ej hördes i eder och stönande skri
mer ve än i kajornas raseri.

Och visst deras mod blir än större
af sänjan, som sätter i klorna kraft.
Och måste ock fästet falla,
ej käckare värn det haft.
Och nödgas för makten de vika till slut,
de hafva dock hållit manligen ut.

Omsider stod Kärnan i prydligt skick;
där fälldes ställning och stege,
och stolt stod fästet för vandrarens blick.
Det var, som om allting tege,
där nyss det ljud skri och hamrande slag
i vårens blånande, soliga dag.

Med ens flög om krönet en skymmande ring:
de nyss sett bona förspillda,
men kända gluggar de flaxade kring
och väsnades glädjevilda:
där skulle de åter i trefsam ro
i nyredda rummen bygga och bo.

Hvart par, som i gluggen flög in, sig drog
i muren innerst tillbaka:
det gällde, att ingen den boningen tog —
den skulle de öfvervaka.
Och paret satt där så desperat:
bort! — komme han ock, den bästa kamrat!

De gråblå ögonen svartnade till,
den hvassa näbben tog sikte:
mot den, som hitåt sig tränga vill,
sin skarpaste stöt man rikte:
i ögat han stacks, hvar vän, som kom,
så med blödande hjärna han tumlade om.

Den enande, forna sänjan förgätt,
då nöden ej mer var gemensam.
Om lifvets nya, förbättrade lott
ville man helst vara ensam.
Så föll där af kajlik en växande rund
i gräset kring Kärnans åldriga grund.

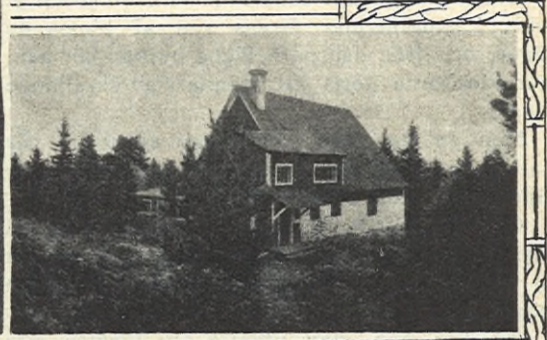
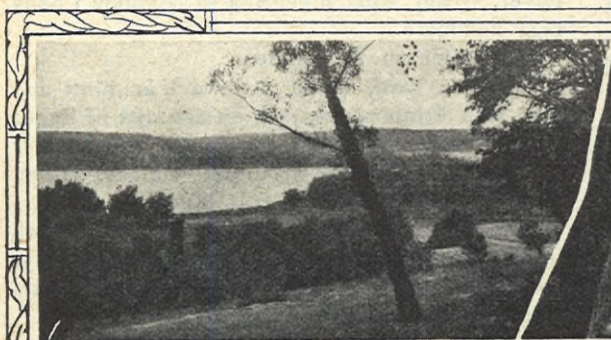
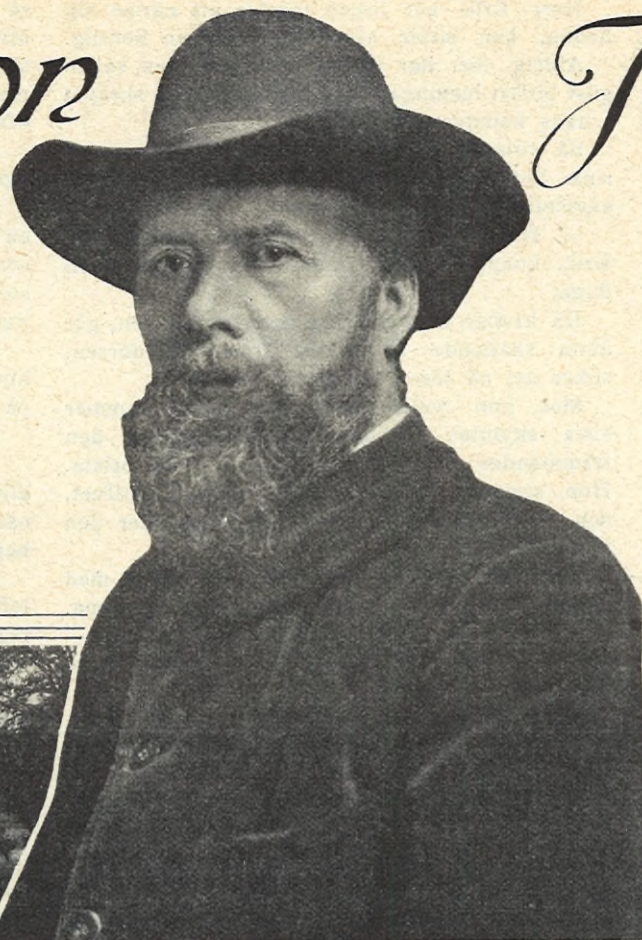
Hos Aron Jerndahl.

INNE BLAND sörmländska skogsdungar, fält och sjöar, vid Tvetaberg, ej långt från Södertälje, har Aron Jerndahl sökt sig den ensamhet och frid, som är så nödvändig för utöfvande och fördjupande af ett konstnärskap. Här har han sedan flere år tillbaka sitt hem, en vacker villa bland grannarna med en präktig ateljé, full af skisser, fullbordade och ofullbordade. Det är äfven här på sörmländska landsbygden, bland befolkningen rundt omkring, han sökt och funnit sina motiv och modeller. Ty det är bonden i arbete och hvila, i förlustelse och trötthet, som Aron Jerndahl helst och bäst

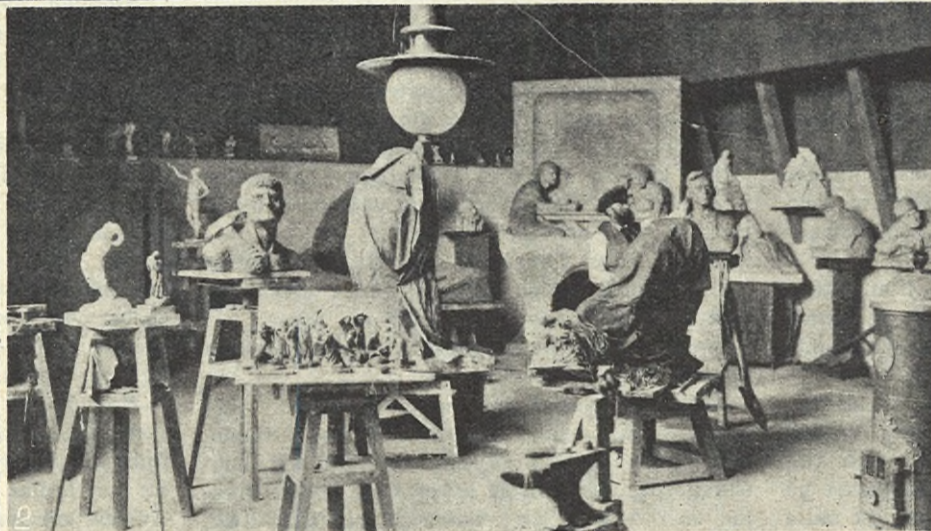
men friskt och ursprungligt fattade samt återgifna i leran med en konstnärs tekniska skicklighet.

Bland Jerndahls kända och erkända arbeten nämna vi: "Det lider mot skymning", spiselfrisen "Vårt dagliga bröd", "Obruten mark", "Mask ur lifvets karneval", statyetterna "Nog reder jag mig" och "Fiolspelaren". Till de mest populära af hans saker hör helt visst den stora skålen med fiolspelaren som knapp på locket och dansande par i hviflande sväng rundt omkring.

Jerndahl hör emellertid till de konstnärer, hvilka af kärleken till verket tvingas att

åskådliggör i sina skulpturer. Det är män och kvinnor, unga och gamla, i arbete eller på väg till eller från, knogande på spett och spade, lie, räfsa eller mjölkstäfva med allvarets eller humorns glimt i ögonvrån, men alla kännetecknade af det Jerndahlska särmärket: kärlek till lif och sanning. Hans motiv äro väl enkla,

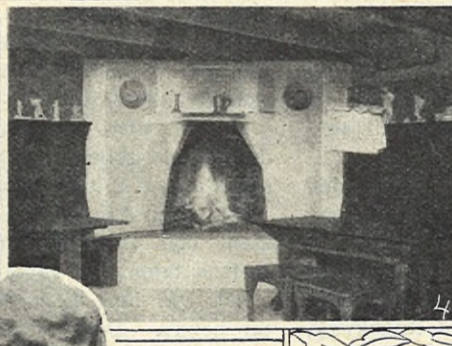

arbeta utan uppehåll, och säkert skall hans mogna konstnärskap ha många nya verk, kanske starkare än de förra, att uppvisa och då också vinna honom det allmänna erkännande och den rangplats, hvar på han ännu väntar

I somras utställes Jerndahl en samling bronser i Gallerje Heinemann i München och blef då "Münchener Post" föremål för en erkännande kritisk artikel, hvilken slutade

1. Aron Jerndahls villa med utsikt öfver sjön Lanaren. 2. I ateljén. 3. Det yttre af ateljén. 4. "Matvrån". J. Sorbon foto. 5. Kvinna med vattenhink. 6. Rökande gubbe. 7. Stenbäraren. Skulpturer af A. Jerndahl. A. Blomberg foto.

med följande oförbehållsamma loford: "Det är impressionistisk konst, sådan man annars endast finner den högt uppe, hos en för öfrigt så olikartad personlighet som Rodin eller möjligen Trutbetskoj."

Sedan dess har en del af samma utställning varit exponerad i Stockholm. Från fönstren i Hallins konsthandel torde man alljämt minnas de karaktäristiska bondefigurerna.

Herr Erik.

Skiss af Gustava Svanström.

ELDEN ÄR LÖS i handelsman Franks stora nybyggda gård.

Det är en stormnatt, när isen blänker hal på alla vägar. Molnen jagade svarta vingar fram öfver stjärnorna, och björkriset slår och hviner i luf-

ten som piskadt kvinnohår.

Herr Erik med träbenet, broder till prästen, han som aldrig fått någon annan titel i lifvet än herr Erik, sitter i sin lilla kammare i flygelbyggnaden. Hans lampa är ännu tänd, den är mest tänd alla nätter, medan granngårdarna rundt omkring sofva i mörker.

Han ser från sitt fönster hur natten plötsligt midt i stormhvinet färgas röd af blossande lågor, och från den närbelägna kyrkan hör han, hur klockorna börja att klämta med skrällande slag.

Men en man med träbenet kan ej gå ut, när halkan är som en spegel, och stormen sopar fram med vilda upptåg och kast.

Och för öfrigt kommer det honom ej så mycket vid, om en gård brinner ned, det är ej mera så mycket i lifvet, som kommer honom något vid.

Då hör han steg utanför sitt fönster, där halkan går som en blåsvart eldsprängd ström, hastiga, snafvande och snubblande steg.

Inte många ögonblick därefter står en kvinna på hans tröskel med något som mest liknar ett stort bylte på armen.

Det är handelsmannens hustru. Han känner henne, fastän han aldrig bytt ett ord med henne. Han byter sällan ord med människor och allraminst med kvinnor.

Han vet dock, att hon är en liten häftig kvinna med ett ansikte, som liknar ett barns, men med ögon, som äro som ett skälfvande blåsväder.

Nu talar hela hennes varelse om en lidelsefull skrämsel. Midt i natten har hon vaknat vid det att hennes hus står i lågor, och kläderna har hon knappast hunnit att kasta på sig, när hon först af allt tänkt på att sätta sitt barn i säkerhet.

Hvar skulle hon göra af den lilla treåriga? De närmaste gårdarna äro hotade af elden, ty ditåt ligger stormen på, och i prästgården ha alla man gått ur huse för att hjälpa till med att rädda eller släcka.

Till en människa måste hon ju lämna den lilla, och så har hon sett det lysa ur herr Eriks fönster och skyndat dit.

Hon hinner inte tänka på hvem han är, hon hinner inte komma ihåg, att han är ett afsigkommet snille, en kvinnohatare, en folkskygg, en som knappast längre räknas i lifvet.

Han är ju dock en människa, och hon hinner blott säga:

Åh herre Jesus, låt barnet vara här en stund!

Så springer hon ut igen, bort till sin brinnande gård.

Hon har satt ned barnet på en stol. I hastigheten har en röd lufva blifvit dragen ned öfver nästan hela ansiktet, och två små händer arbeta med att kafva upp den i pannan.

Men då rinna några tunga lockar ned öfver ögonen. De äro brungula, hoptofvade af bädens värme, och det blir ett nytt arbete att skilja isär deras ostyriga virrvarr, så att ett litet skrämmt ansikte kan få titta fram.

Herr Erik gör ingen rörelse att närma sig henne, han sitter afvaktande, nästan fientlig.

Aldrig förr har väl midt i natten en sådan gäst blifvit inslungad bland böckerna och skräpet i hans kammare.

Så brister det lilla ansiktet sönder, och nu rulla lockarna i hopplös oredda ihop öfver hennes snyftningar.

— Hvad känner hon väl nu, tänker herr Erik, knappast mera än en liten jordklimp, en fluga.

Då kraflar den treåriga ned från stolen, går ännu skakande af gråten fram till dörren, söker att nå låset och vrida om det.

Men hon lyckas inte, och detta kommer sista skymten af den själfbehärskning den främmandes närvaro pålagt henne att brista. Hon stampar med de små fötterna i golvet, och förtviflad börjar hon att ropa efter den försvunna modern.

Herr Erik sitter och betraktar henne med något som liknar ett hänlöje kring läpparna.

— Du lilla elaka kvinna, tänker han, — hur bor inte redan fröet till en furie inom dig.

Åter gör hon ett försök att vrida om låset, och denna gång lyckas det, dörren springer upp, och hon är fri.

Herr Erik gör först ingen min af att hindra henne. Han har ju aldrig skickat bud på denna lilla kvinnovarelse, denna nattliga fridstörerska, inte mer än en fluga bekymrar hon honom, och därför kan hon också få flyga sin väg.

Redan är hon i förstugan, stormen hviner våldsamt, och om några ögonblick skall hon vara ute i den iskalla natten, på den hala landsvägen, där hästarna stegra sig, skrämde af skenet från ett brinnande hus.

Då går herr Erik ut i förstugan, tar henne i armen och leder henne in, stänger till dörren och drar en rigel för låset.

Sedan lyfter han henne och sätter ned henne i den gamla djupa skinnbeklädda länstolen, som tar emot henne som en öppen famn.

— Här sitter du nu vackert, tills din mamma kommer igen, säger han.

Och hon vågar inte annat än lyda. Hon sitter stilla, medan gråten snör ihop strupen, och ögonen stirra skyggt omkring sig, mot skuggorna, som liksom krypa fram ur alla vinklar och vrår. Sist stanna de vid herr Erik. Hon förstår ingenting, men han är ju en människa, han borde väl kunna säga henne, hvarför hon plötsligt blifvit så öfvergifven i den skuggfyllda världen.

— Ja, titta du, lilla rätta, tänker herr Erik, du lilla jordklimp, ur hvilken de dårar en gång skola tro, att himmelens stjärnor lysa fram.

Slutligen börjar hon att nicka, ögonen falla igen, och som ett litet nystan ligger hon i stolens famn och sofver.

Då går herr Erik litet närmare och betraktar henne. Djupt sofver hon.

— Nu är du nära jorden, du lilla kryp, tänker han, är du väl lika nära stjärnorna?

Det är någonting i denna sömn, som mot hans vilja gör honom vek.

Han går ännu närmare, och han rör vid en af de hoptrasslade lockarna med sitt finger. Den känns varm, den känns len, den tycks honom med ens så lefvande i hans dammiga kammare, att han nästan blir rädd.

Han står där och betraktar barnet, som sofver.

— Du lilla fluga, tänker han — nu brinner ditt hem ned — en gång brann mitt lif ned.

Huru kommer det sig? Trodde han sig inte nyss försäkrad, satt han inte lugn i sin kammare, där intet kom honom vid?

Och så slår plötsligt elden upp ur hans själ,

så att det lyser och flammor så skärande rödt öfver öde, öde år, så hvirflar stormen upp och slungar mot honom spillrorna af hans lif, så ringes där i dånande klockor domen, domen öfver hvad som gick under.

Herr Erik går af och an; träbenet knackar mot golvet.

Så stannar han. Han tyckte, att han hörde en man stöna. Han vill nästan skratta; han, som inte tror på spöken, hörde en människa stöna. Men så blir han lugn igen. Det farliga ögonblicket är öfver.

Hur kan det bli eldsvåda på brända tomter, hur kan stormen slunga omkring vrakspillror på ett fruset haf?

Han går åter fram till barnet, som sofver.

— Sömn utan drömmar, tänker han — du alltings utplånare, i jordens sköte sänker du oss, du är som ja och amen öfver vårt lif, som begynnelsen och änden.

Han tar en lock i sin hand, den darrar, den lefver, — det finns ingenting så lefvande i hans låga kammare.

Det faller en tår på den.

— Lilla barn, tänker han, det är blott ditt hus, som brinner, men om en dag ditt lif ligger härjadt öde, då skall du kanske i sömnen, i drömmen, i ditt väsens djup minnas, att en man, som redan förlit, grät öfver dig.

Det går en timme, det går två, det finns ingenting mera kvar af handelsman Franks nybyggda gård än två svarta skorstensmurar, som peka mot skyn.

Stormen hviner omkring dem, halkan blänker på vägarna, och öfver den kallt flammande stjärnbranden drifva skyarna som oroliga fåglar.

Då kommer fru Frank och bultar på herr Eriks dörr.

Hon hör träbenet bulta mot golvet, när han kommer och drar ifrån rigeln. Men sedan vänder han henne hastigt ryggen och går och sätter sig vid sitt af gamla luntor betäckta bord.

Fru Frank lyfter barnet ur stolen. Det vaknar ett ögonblick och blinkar mot ljuset, men tryggt vid hennes åsyn slår det armarna kring hennes hals och borrar det sömniga ansiktet in mot hennes skuldra.

Fru Frank vänder på hufvudet. Hon vill tacka herr Erik för att barnet funnit en tillflyktsort hos honom, men då tycker hon sig se, att det spelar ett elakt löje kring hans läppar. Annars gör han ingen min af, att han ens märker henne.

Då kommer hon ihåg, att han är ett försupet snille, en kvinnohatare, en enstöring, som knappt räknas för att vara klok.

— Det är då väl att han inte gjort barnet något ondt, tänker hon. Herr Erik sitter länge, som om han inte märker, att någon gått. Slutligen stiger han upp och stannar framför den tomma stolen. Hvad har försiggått — hvarför grät han?

Herr Erik, som aldrig aldrig blef något annat än herr Erik, betraktar länge den tomma stolen.

Det finns ingenting lefvande mer i hans tysta kammare.

Ett hundra kronor som pris

utbetalas för den bästa uppsats på 3 à 4 Idunspalter om

Kvinnan och giftermålsbalken,

som med påskrift "Iduns artikeltäfling" insändes till Redaktionen inom utgången af denna månad.

Innan 7 kr. betalas för ett snörlij, bör ifrån Franska Snörlijssömmeriet i Stockholm, 1 Norrmalmstorg, 1 tr., dess illustrerade priskurant rekvireras.

IDUNS MODELLKATALOG

Ombärlig för alla sömmerskor och för alla hem. Fyra rikhaltiga säsonghäften årligen. Kolorett omslag. Prenumerationspris 2.20 för helt år — 60 öre pr häfte.

Hur "Stina" firade tjugondag Knut.

Berättelse för Idun af Emmy Köhler.

(Forts. och slut.)

h sablarne heller, man ä' väl ingen idiot, när man för en gångs skull råkat så pass bra ut!" ljöd svaret i rå ton, och till yttermera visso klef han nu ogeneradt in i salen. Barnen följde honom, som dragna af en hemlighetsfull makt.

Det dukade middagsbordet fängslade genast hans blickar.

"Så, sablar i min lilla låda, om här inte namnsdagsbordet redan står i ordning," utbrast han, förnöjdt gnuggande händerna. "Nu ska' vi si hva' som bjuds'," och han gick rundt omkring bordet, med lystna blickar, särskildt med förtjusning konstaterande förekomsten af en half julsinka, som Lotten för bekvämlighets skull tagit in och skurit af direkt på barnens tallrikar. "Min lif, om inte här ska kåkas så det vyschar om det!" Han drog fram en stol och slog sig utan vidare ned. "Jag hoppas lilla herrskapet ingenting har emot, att en hungrig medborgare förser sig?"

Nils iakttog under tystnad och med ett mörkt ovilligt uttryck i ögonen hans manöver, men Karins lilla moderliga hjärta greps plötsligt af det utsvaltna uttrycket i det svullna, frostbitna ansiktet med de rödsprängda ögonen, hvars blickar formligen slukade maten. "Stina" såg upp och mötte de ömma, blå barnaögonen, just som han sträckte ut handen efter brödkorgen.

"Lilla fröken får ursäkta, sade han nästan ofrivilligt i det handen åter sjönk, "men si sanningen ä', att ja' inte har sitt en matsmula på två dygn."

"Men då är du *rysligt* hungrig!" utbrast Karin med den varmaste medkänsla i stämman. Han såg ett ögonblick tyst på henne, och hans tonfall var, då han lågt svarade:

"Ja — jag ä' mycke' hungrig — mycke' hungrigare än lilla fröken nå'nsin har varit."

Karin såg bedjande på Nils. "Tror inte Nils, han skulle få äta för mamma? — Det är så synd om honom!" hviskade hon.

"Åhjo vars," svarade Nils dröjande. Hans uttryck hade veknat, och hans blick hvilade på samma gång forskande och medlidsamt på den objudne gästen. Du får gärna äta så mycket du vill, för vi orkar inte mer —"

"Tackar som bjuder, lilla herrn," sade "Stina" nästan höfviskt, "ja' ä' värkligen alldeles förbannadt sugen, om ja' får säga. På en nubbe och en sillnacke blir en just inte mätt, och det ä' allt hva' kåk ja' har sitt se'n i går morse."

Karin sköt fram brödkorgen. "Ja, ät så mycke' du orkar, det finns mer därute," sade hon, och det var mera än hvad som behöfdes för att få "Stina" i gång. Handen dök ned i korgen med ett grabbatag och en stund förgick, under hvilken barnen voro lika ifriga att betjäna sin gäst, som han att samvetsgrannt följa deras inbjudning att göra rent hus på fat och karotter. Skinkan hade också i betänklighet grad krympit ihop, då "Stina" slutligen sköt stolen tillbaka och med ett belåtet grymtande klappade sig på magen.

"Si så där ja! — Nu har man lagt in åtminstone för ett par tre' dar. Den som nu bara hade en bärsa å skölja ner'et me' — det vore allt hyfvens det! Men det ä' välan för mycke' begärdt kan en tänka."

"Jag förstår dej inte, för du talar så underligt," sade Karin och hennes ansikte såg ut som ett enda rundt litet frågetecken, då hon lyfte det mot gästen, ifrig att tillfredsställa honom så långt det i hennes makt stod. Till och med för Nils, som dock redan en termin gått i "Storskolan" och därför borde någon insikt i det i viss mån gemensamma koling- och skolpojkspråket, var "Stinas" terminologi emellanåt obegriplig.

"Jaså — jag talar så — undelitt" — härmade "Stina" i läspande falsett. Annars är det en halfva öl det, är frågan om, sin lilla fröken."

"Men det kan du inte få, för vi har inget," sade Nils allvarligt.

"Stina" reste sig och drog med kolingens oefterhärmliga axelrörelse byxorna tillrätta.

"Det känns i alla fall bussigt att ha' lite barlast i skrofvat igen, ska' ja' säga. Men hva ska vi nu roga oss med hela dagen? Om vi kanske skulle si, hur herrskapet bor," sade han och gick några steg mot förmaksdörren.

"Men du ä' så smutsig om fötterna, och mamma ä' så rädd om mattorna," invände Karin med en betänksam blick på de stora trasiga stöflarna, som redan satt ganska försvarliga märken på salens parkettgolf.

"Säger lilla fröken det?" Han gaf sina fort-komstledamöter en fundersam blick. — "Tja! Inte ä' man precis klädd efter sitt stånd inte, men vi behöfver ju inte gå in — vi bara tittar in genom dörrn ett lite tag som hastigast. Jaha si — här ä' förmaket, det. Och därinnanför ä' sängkammarn kan ja' tro?"

"Ja, och bredvid ä' barnkammarn och där bor Nils och jag," upplyste Karin beredvilligt, "och här —" hon sprang tillbaka öfver salen och öppnade dörren midt emot — "här ä' pappas rum, och han har dörr till tamburen med — och till sängkammaren kan man komma genom serveringsrummet också, och till köket med, förstås, och innanför det ligger jungfrukammaren och — och nu vet du alltihop!"

"Det va' rysligt, hva' Karin pratar," inföll Nils i ogillande ton. "Hva behöfver Karin tala om allt det där för?"

Gossens ansikte hade åter mörknat, och ett uttryck af ängslan skyttade plötsligt i hans ögon.

"Jo si, det intresserar mej ofantligt!" tog "Stina" hastigt ordet i Karins ställe. "Den som själf bor så schangtilt som ja, tycker om te göra sina jämförelser, si!" Han såg ett ögonblick tyst på Nils, men blicken under de halfslutna ögonlocken glimmade hvass och miss-tänksam, nästan hotande mot gossen.

Karin såg undrande från den ena till den andra med en känsla af obehag, som hon icke kunde reda för sig, och med äkta kvinnlig takt försökte hon genast leda samtalen öfver på ett neutralt område genom att inbjuda Stina att beskåda granen. Hennes entusiastiska demonstration af alla dess härligheter, tycktes dock väcka föga genklang, ty med ett lamt: "Joo — den ä' ju schangdobel värre," gled Stinas blickar likgiltigt öfver de smyckade grenarna, för att med betydligt större intresse fastna vid buffeten med dess silfver, hvarifrån den vandrade vidare, till barnens julbord i närheten af granen med dess öfverflöd af alla slags vackra och dyrbara gåfvor.

Karin, som följt riktningen af hans ögon, sprang genast fram, glad att få förevisa sina skatter. "På den här sidan ä' mina julklappar," utbrast hon lifvad. "Jag har fått så många i år — fyratioen stycken, om jag räknar skid-vantarna för två — men det här ä' den allra bästa. Den har jag fått af farmor och den ä' från Ryssland — ä' den inte vacker?" och hon

öppnade ett hvitt etui och höll upp en lång konstrikt arbetad kedja af guld för hans ögon.

"Jo — jädran i det! Den har dom allt gett storkofvan för," sade "Stina" beundrande, och åter glimmade det till i hans blick, under det han med ett finger sakta strök öfver de fina länkarna.

"Här ska' du få se hvad jag tycker mest om af mina julklappar," afbrötos de af Nils, som för intresset att förevisa också sina skatter, glömde den fruktan, som för en stund sedan bemäktigt sig honom. "Stina" tog nu båda skidorna, som gossen höll fram emot honom, och de öfriga julklapparna pliktskyldigast i betraktande, men Karin märkte till sin stolthet, att hennes sida af bordet tydligen mest tycktes intressera honom, ty rätt som det var stod han där igen, försänkt i andaktsfullt beskådande.

En halft omedveten förnimmelse af grymheten i att för den, som inte ens hade en hel rock att skyla sig med, så här liksom skryta med sitt öfverflöd, grep henne plötsligt, då hon såg honom stå där så fattig och eländig. Han hade då alldeles säkert inte fått några julklappar, och hon gjorde i hufvudet ett hastigt öfverslag öfver hvad som skulle kunna lämpa sig att presenta honom. Kanske en sagbok? Hon hade fått inte mindre än sju stycken — nog kunde hon afvara en, och han skulle säkert bli mycket glad. Och ofrivilligt grep hennes lilla hand efter den färgrikaste af sagböckerna med Hans och Greta mot bakgrunden af en fantastisk sagoskog i alla regnbågens färger på pärmerna.

"Du har kanske inte alls fått några julklappar?" sade hon blygt.

"Nja — det beror på, hur man tar det —" sade "Stina" och plirade med ena ögat ned mot henne, i det han strök sin rödaktiga skäggstubb "klappar har man nog fått i jul förstås —"

"Ja, men inte nå'n bok kanske — och ja' ville så gärna ge dig nå'nting, för det ä' ju din namsdag i dag också." Och hon sträckte boken emot honom med hela sitt lilla ansikte strålände af glädjen öfver att gifva.

"Tack, lillan," sade "Stina" med ett underligt hest tonfall, "men hon ska' nog få behålla sin bok själf. Den ä' alldeles för fin för såna här smutsiga klometrar."

"Men ja' vill att du ska ha den!" utbrast Karin ifrigt, och då han icke godvilligt tycktes vilja ge med sig, smög hon sig tätt intill honom och stoppade hastigt med ett trimferande leende boken i hans ficka.

Men den lilla handen drogs icke tillbaka igen; den hejdades på sitt gömställe, i det Karin som förlamad med ögonen vidt uppspärade stirrade, först på mannen framför henne, så med en förfärad blick på julbordet och sedan åter upp på "Stina", hvars drag förvredos af ett uttryck, som kom Karins hjärta att nästan stanna, i det han plötsligt med ett snabbt, järnhårdt grepp fattade om den spåda handlofven.

"Min ke-dja!" flämtade hon andlöst.

"Tst!" hväste han, och böjde sig så djupt ned öfver henne, att hon kände den heta spritångande andedräkten mot sitt ansikte, "du ska' få igen den bara du tiger!"

Hon kastade en snabb blick bakom sig efter Nils, som dragit sina skidor ut i tamburen för nöjet att få profva dem, något som icke var tillåtet på salsgolvet, och som nu var så upptagen af denna sysselsättning, att han icke märkte hvad som försiggick i salen.

"Här ä' den — tig bara!" sade "Stina" åter brådskande, i det han med vänstra handen tog upp det lilla etuiet ur fickan, och med en ljudlös, på samma gång snabb och försiktig åtbörd, lade det tillbaka på julbordet, under det han

LÄS!

Några äldre årgångar realiserats till betydligt nedsatta priser och erbjudas för dem, som fört ej äga desamma, en billig, omväxlande och lärorik lektyr. Mot insändande af nedannämnda belopp till *Expeditionen af Idun, Stockholm*, erhålles inom Sverige portofritt:

Idun 1892 2: —
Idun 1893 (nr 1 felas) 2: —
Idun 1895 (utan julnummer) 2: —
Idun 1903 (med julnummer) 4: —
Idun 1904 (med julnummer) 5: —
Idun 1905 (med julnummer, nr 28 felas) 5: —

Idun 1906 (utan julnummer, nr 25 o. 52 felas) 5: 50
Idun 1907 (med julnummer) 6: —
Iduns julnummer 1894 0: 20
Iduns julnummer 1898 0: 20
Iduns julnummer 1905 0: 50
Barngarderoben 1905, komplett 2: —

LÄS!

TVÅ DIKTER.

Af Ida Ström.

Örtagårdsmästaren.

*Örtagårdsmästaren Lifvet
går i sin lustgård den vida,
blickarne pröfvande glida
öfver hvar blomsterland.
Då och då han stannar
stödd för en planta att sätta,
eller ett blad tillrätta
jämka med varsam hand.*

*Kaktusväxternas kalkar
lysa som flammor röda.
Dahlror prunka och glöda.
Liljor skimra som snö.
Likt skum på vågornas toppar
de hvita häggarne gunga,
syrener från klasar tunga
sin rikdom mot jorden strö.*

*Fattiga gräsen på marken
med bruna små axen vicka,
skogsblomstren blyga nicka
för aftonens lätta vind.
Resedan och nattviolen
sin vällukt i kvällen andas,
döjvande med den blandas
doft från jasmin och lind.*

*Doftande, daggigt tunga
rosorna dun'elt glöda,
skimra, glänsa och blöda
i tusende färgers brand.
Från purpur i Cæsars mantel
till blekaste rött de svalla,
likt vågor, som stiga, falla
i jubel mot solig strand.*

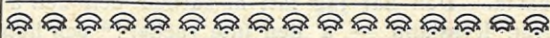
*Längst borta den hvita rosen
ler i sin kyska fågning,
blid lik en himmelsk hägning,
som fram genom själen drar.
Ett något af jordiskt jubel
dock i hennes kalk sig gömmer.
En skifning af blod sig glömmar
i hennes hvilhet kvar.*

*Framför henne i tankar
Örtagårdsmästaren ses stanna.
Ett sken far öfver hans panna,
när mildt han på henne ser.
Sitt skönaste verk han skådar,
himmel och jord i förening.
Mot sin tankes djupaste mening
i stilla jubel han ler.*

Ikaros.

*Hvem såg dig ej efter din lyktade lek
med vingarna brutna, besegrad och blek,
med ännu ett skimmer från världen af ljus
kring pannan, som sargats mot sudlande grus,
då kring dig det ljuder i smärta och hån;
"Med lifvet betalar man vingarnas lån".
Ikaros, Ikaros.*

*Men synen däruppe i solrikets höjd,
och färdens omätliga, svindlande fröjd,
och fallet — midt under den jublande lek,
den isande skrällen, då vingen dig svek,
dem täljer oss ingen. Den slocknat din röst,
den sängen är gömd i ditt kallnade bröst.
Ikaros, Ikaros.*

fortfarande med den högra handen höll Karin som i ett skrufstäd.

Den lilla hvarken grät eller skrek, vände blott sitt hvita ansikte upp emot honom med samma stora vidöppna blick, som liksom hypnotiserad hängde vid hans, men hvars uttryck af förstenad fasa så skarpt stack af mot det deltagande, och barnsliga förtroende, som nyss strålat mot honom, att "Stinas" stackars slumrande hjärta plötsligt väcktes ur sin domning af en skarp, stingande smärta, olik allt hvad han förut erfarit.

Det ryckte konvulsiviskt i det pussiga ansiktet med dess slappa drag, han bet samman tänderna och drog mödosamt efter andan, i det han ofrivilligt släppte sitt grepp om den lilla handen.

Med barnets snabba instinkt kände Karin genast, att ett omslag på ett eller annat sätt ägt rum och att åtminstone den värsta faran var öfver. Blodet återvände till hennes kinder, spänningen gaf vika och tårarna kommo, först en och en med en darrande snyftning, medan hon uppbjöd hela sin förmåga att behärska sig, tills hon icke förmådde längre, utan plötsligt, slog båda händerna för ansiktet och brast i en låg, kvidande gråt, som gjorde "Stina" alldeles utom sig.

"Gråt inte, lilla fröken, åhnej, gråt då för fa-a-dren inte på det där vise' — ja' kan inte höra't! Hon har ju fått sin kedja tillbaka, vet ja'!"

"Ja-a-ha," snyftade Karin, "det ä' inte det — nu — ja' blef ba-bara så rädd — ja' visste inte att du var så stygg!"

Ett uttryck af lidelsefullt uppror drog öfver det härjade ansiktet. Han knöt händerna.

"Jo, så stygg ä' ja!" utbrast han. "Så förbannadt usel och eländig har jag blifvit, därför att ja' allri har sitt annat än uselhet se'n ja' kom till världen — allri har haft nå'n att hålla mej till annat än en koffsa till mor, som söp som ett svin — och lärde mej att göra de'samma — allri en dag vetat hva' det vill säja att vara mätt och varm annat än när byligen bjudit på logi. Så'nt gör en just inte till Guds barn, ska ja säja!" Han teg några ögonblick, ur s'änd att tala, skälvande af sinnesrörelse. "Och ä' felet mitt," fortfor han därpå i samma våldsamma upprörda tonfall. "Har ja' kanske bedt om det här förbannade lifvet? Rår ja' mer för att ja' har blitt kastad in i'et som en lump, som alla trampar på än du att du blitt född med silfversked i truten? Det ä' den gudomliga rättvisan det, sil! Åh! — —"

Han höjde händerna och skakade dem med ett uttryck af vrede, men tillika af så djup förtviflan, att lilla Karin, hvars tårar plötsligt stannat vid hans utbrott, på samma gång skrämde och gripen betraktade honom. En halft ångerfull känsla af, att det dock var hennes ord nyss, som väckt stormen inom honom, dref henne ofrivilligt ett steg närmare honom.

"Var inte så lessen," sade hon skyggt, "ja' tror inte att du ä' så stygg fast ja' sa' det nyss" —

"Stinas" händer hade tungt sjunkit ned igen, och han stirrade framför sig utan att synas höra henne.

Karin gick ännu ett steg närmare och famlade sakta efter hans ena hand.

"Ja' menade inte att göra dej så lessen," sade hon åter och den lilla mjuka stämman skälfdes af medkänsla.

"Stina" förde liksom uppvaknande avfigsidan af handen öfver pannan och såg ett ögonblick tyst ned på bannet. "Tack lillan," mumlade han tonlöst. "Men nu kanske det kan vara på tiden att schappa," fortsatte han därpå,

plötsligt fallande in i sin vanliga jargong, då Nils i detsamma uppenbarade sig efter sin improviserade skidfärd i tamburen. "Jungfru Lotten ä' nog snart tillbaks, tänker ja' och det kanske blir kakalorum äf om hon får si sånt fint främmande, småherrsskapet har bestätt sej med, medan hon har varit borta. — — Ajöken på sej, lilla herrn! Tackar så mycke för visad gästfrihet mot en fattig vandrare!" Han räckte handen mot Nils, som denna gång tog emot den med en viss reserverad vänlighet, understruken af en betydligt artigare blick än den han vid ankomsten bestätt.

"Ajö, lilla Karin —" rösten sjönk en nyans. "Förlåt om "Stina" skrämt henne — och skynda sej så mycke' hon kan att glömma honom — det ä' bäst för henne —" Han såg ett ögonblick ned på den lilla handen, som lik ett blomblad hvilade i hans stora, smutsiga näfve, och det ryckte en smula kring de svullna, blåhvita läpparna. Så släppte han den och slank hastigt ut i tamburen, tog sin hatt från kaminen och var utom dörren innan barnen hunno fatta att han var borta.

Med kinderna rosenfärgade af den hvassa vintervinden och den burriga luggen pudrad af snön kom jungfru Lotten i full fart svängande från sitt "rendez-vous", som tack vare ett litet kärleksgnabb dragit betydligt längre ut än hon beräknat, och lade just handen på portklaffen, då dörren inifrån öppnades och den mötande artigt steg tillbaka för att släppa fram henne.

Hon stirrade förskräckt på den ruskiga uppenbarelsen, med en harmsen undran, hur portvakten, den slarven, kunnat släppa in en sådan figur, då "Stina" med stora gesten lyfte på hatten.

"Go afton, go afton, lilla fröken! — Hur kan det mås på kvällskröken?" ljöd hans chevalereska hälsning.

Utän att bevärdiga honom med ett svar, skred hon majestätiskt förbi honom.

Han såg ett ögonblick efter henne. "Hör nu, fröken Lotten," ropade han därpå med höjd stämma, "innan hon nästa gång "gör släp" med fästman och lämnar barna ensamma hemma, kan hon gärna skaffa en säkerhetskedja för tamburdör'n!"

Lotten tvärstannade i trappan, då hon hörde honom nämna sig vid namn, men rusade därpå utan att våga vända sig om, med hjärtat i halsgropen upp för trappan.

Med ett ironiskt grin ryckte "Stina" på axlarna. Så öppnade han porten och försvann ut i mörkret.

Till kamp mot svälten!

Fortsatt redovisning för influtna medel.

Trpt Summa Kronor 8,500: 95.
Birgitt, Da', Maj & Elsi, Bergshamra 5: —. Ester Kjellberg, Rochester, 19: 60. Insl. gm. pastor Zetterstrand (Salem, Naugatuck, 101: 30. M. N. 3: —. B. B. A., Eksjö, 1: —. A. C., Ludvika, 25: —. A. N., Svedala, 7: —. B. a B-m, Enköping, 10: —. Hvita Bandet, Torp, 20: —. Från Birgit, Hervor & Arnerv, Tyskland, 6: 10. Lista 141 Insl. gm. Anna Forsström, Norrahammar, 35: —. W., Långaryd, 15: —. A. A-n, Uddevalla, 10: —. Summa Kr. 8,758: 95.

Som vår insamling för de nödlidande önskas avslutad i denna månad, ombecjas ännu engång alla listinnehafvare, som ännu ej redovisat, att omgående göra detta till

IDUNS REDAKTION.

Uppgif lifvidd (under armarna), midjevidd och kjollängd erhåller Ni till veder ägnat fullt tillförlitliga, moderna o. eleganta **Pappersmönster.**

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Blusliff 40 öre, Kjolmönster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktsmönster 50 öre, Kragmönster (Pollerin) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktsmönster 1 kr. Mönster kunna lifven beställas efter andra än våra modeller. Beställning skall då åtföljas af den modell som önskas. Priset är då dubbelt mot det vanliga.

Expediera portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af lifvid insändes till **Mästersamuelsgatan 43, Stockholm** **Iduns Mönsterafd.**

Från scenen och estraden

SHAKESPEARE hade fått komma till heders på Svenska teatern under mellandagarna genom uppförandet af "En vintersaga," där fru Astri Torsell nu för första gången spelade Hermiones roll. Hennes flickmjuka apparition stämmer ypperligt med dikts bild af den ädla och oskyldigt misstänkta kungamakan, och vissa moment i spelet — särskildt domscenen — kännetecknades af en dramatisk uttrycksfullhet, som häntydde på ett varmt intresse för uppgiften.

På Kgl. teatern har Ivar Hallströms sagoopera "Per Svinaherde" upplefvat en repris, som kanske ej blir alltför kortvarig. Musiken är visserligen af den väsenlösa efterklangssorten och skulle totalt sakna ryggrad, om ej den vackra folkvisan med sina karaktäristiska modulationer skänkte stadga åt det hela. Men handlingen äger åtskilliga såväl dramatiska som dekorativa betingelser att kunna underhålla en mindre fordringsfull publik, och utförandet sviker icke i fråga om godt humör och vokal friskhet. Fru Jungstedt som prins-svinaherden roar och intressar genom dramatisk esprit, och sången klingar vackert från

hennes läppar. Men *hvad* hon sjunger är hennes strängt bevarade hemlighet. Det enda man kan uppfatta är att hon sjunger på ett språk, som liknar svenska. Fru Lizell som den impertinenta och kufvade prinsessan verkar som klippt ur sagboken och hr Stiebel är en burlesk kejsare. De komiska birollerna, utförda af fröken Edström och hrr Malm och Lennartson, äro i goda händer. På Intima teatern går "Gilletshemlighet" och — skulle man tro det — den lilla scenen fördärfvar ej dramats stämning, ehuru illusionen naturligtvis brister i åtskilligt. Tredje aktens slutscen är den värsta stötestenen för regien, och där går det också rakt på tok. Den starka effekt, som ligger i kyrktornets kullstörtande, blir på den tränga scenen enbart parodisk. Men eljes har den nye regissören hr Axelsson gjort ett vackert arbete i fråga om uppsättningen och fyndigt löst de invecklade svårigheter, som det tränga utrymmet måste ha förorsakat. Utförandet med hrr Axelsson, Falk, de Verdier och Hanson samt fröken Alexandersson i de bärande rollerna visade på alla händer ett aktningvärdt arbete. I Cecilias roll debuterade en ny scenadept, fröken Fegræus, som det kanske kan bli något af med tiden.

Vasateaterns danska nyhet "Den store hädangångne" af Julius Magnussen och Paul Sarauw är en föga smaklig blandning af fars och skådespel. Uppslaget, som har stark frändskap med Geijerstams lustspel "Aldrig i lifvet!" — den unge författaren, hvilken under sin lifstid kämpar med idel motgångar, men som, då han försvinner från valplatsen för sina fåfänga strider och ryktet sedan förmäler att han är död, med ens blir stor och hvars minne hedras af allt hvad landet har lysande och dumt —

är till skillnad från detta fast och säkert byggda stycke klumpigt i tekniken och irriterande genom grofva osannolikheter.

Att de fordringsfulla danskarne kunnat godtaga stycket förvånar, äfven om det spel, som bestods i Köpenhamn, öfverglänste hvad de våra åstadkommo.

Författaren gafs här af hr Hedlund, som rätt bra betonade det humoristiska i sin bohêmetillvaro, men hade svårt att hålla balansen mellan det komiska och det allvarliga i "tillvaron efter döden." Fru Castegren spelade hustrun, men hennes vånda angaf tydligen att hon önskade sin obehagliga roll dit pepparn växer, och hrr Ekelund och V. Lundberg vankade omkring som ett par rotlösa figurer, hvilka tycktes fråga sig själfva hvad de hade på scenen att göra. Hr Tranberg som en halfdiodisk arfprins hade däremot åstadkommit en roande farsfigur och fröken Hedman var sympatisk i en biroll. Författarens son, en ung stryktäck slyngel, hade en obehagligt illusorisk tolk i fröken Sahlin.

ARIEL

1. Fru A. Torsell som Hermione i "En vintersaga". 2. "Per Svinaherde", 1:a akten. Midt på scenen: prinsen (fru Jungstedt). Till höger: kungen (hr Stiebel) och prinsessan (fru Lizell). 3. "Gilletshemlighet". Jacques (hr Falck) och Margareta (fröken Alexandersson). Atelier Jäger foto.

